

4

zpravodaj

národní přehlídky amatérských divadelních souborů

SKROH Dům horníků Stráž p.Ralskem • 23.—28. října 1989

Nít se slyšet navzájem

Podrážděná reakce některých souborů mě opětovně přesvědčila o tom, jak jsme se v posledních desetiletích odnaučili slyšet. Z řečeného si vybíráme jen to, co se nám hodí, a ostatní opomíjíme. V semináři nás učí diskutovat, ale diskutovat věcně. Argumentovat fakty, ne polopravdami, dojmologií. K pravdě se pokoušíme dobrat i metodou omylů, konfrontací jednotlivých postřehů, názorů. (Bláhově se domnívám, že by to tak mělo být ve všech oblastech života) A teprve závěrem můžeme udělat pokus vše řečené zobecnit, uvést do širších souvislostí, zvolit si svého mluvčího a se svým kolektivním názorem vystoupit na večerní diskusi. A ejhle - soubor si vybere (neboť se ho to dotýká) ne náš konečný názor, ale jednotlivé patníky na naší cestě a na nich nám dokazuje, jak jsme netolerantní, směšně kritičtí (když porota přece představení ocenila), zlomyslní (říkáme nepravdy o tom, že někdo z nás představení viděl vícekrát), hloupí (když i děti pochopí, jen seminaristé ne!). Myslíte, že třeba cesta poroty ke konečnému názoru je jasná, přehledná a nekonfliktní? Že cokoliv, o čem člověk opravdu poctivě přemýšlí, je učesané, uhlažené, snadné? Že argumentace polopravdami a střípky, vytrženými z kontextu, je to nejlepší, co potřebujeme - ale také potřebujete, případně potřebují? Proč slyšíme vždy jen to, co slyšet chceme, případně to, co se nás dotýká, co nás podráždí, co napadne naší ješitnost? Proč nechceme diskusi, dialog? Nechceme většinou jen monolog? Zkusme projít se cestou hledání, zažít společně proces formulování pocitů ve slovo. Učme se slyšet druhé!

Alexandr Rychecký

Program čtvrtého dne přehlídky.

- 7.00 snídáně
- 9.00 představení DS TYL Rakovník - DH
- 10.30 představení ViŇOuŠ Heřmanův Městec - DH
- 11.30 odborný seminář
- oběd
- 13.00 oběd pro seminaristy
- videoprojekce představení souboru z Rakovníka a Heř.Městce
- 15.00 představení souborů z Vítkovic a Ostravy - Družba
- 16.30 odborný seminář
- 18.00 večeře
- 20.00 pohovor poroty se soubory z Rakovníka, Heř.Městce, Vítkovic a Ostravy
- 20.30 videoprojekce představení souborů z Vítkovic a Ostravy

HODNOCENÍ POROTY

Divadelní soubor J.V. Sládka Zbiroh

Je škoda, přeškoda, že si soubor J.V. Sládek ze Zbiroha, který se tak upřímně přiznává k okouzlení "Malým tygrem" a příběhem kuřátka Pípa z minulé přehlídky, vybral hru, která mladému a sympatickému kolektivu cestu za novým pojetím divadla přinejmenším znesnadňuje, ne-li úplně znemožňuje; Henzlova a Kozákova travestie známého příběhu o perníkové chaloupce má všechny nectnosti tolikrát tu probíraných "veselých pohádek": chaotické, ledabylé řetězení jednotlivých epizod, zcela nemotivované prezentování postav strašidylka Kleofáše, průvodčího, loupežníka a draka, které tu jsou proto pouze, aby umožnily sólistickou exhibici postavy ježibáby, pronásledující Jeníčka a Mařenku, tedy klíčové postavy příběhu, které se v druhé polovině hry vlastně vytrácejí.

Zbirožský soubor chtěl přistoupit k problematickému textu hravě, po svém, jak se říká autorsky. Jenže jejich autorství je tu redukováno na opět samoučelnou hru na děti, které náhodou objeví v kouzelné krabici kostýmy a rekvizity a pak si hrají na babu, na módní přehlídku, na kouzelného dědečka, což všechno dohromady nevede k ničemu. Navíc v této "hravé" expozici nabídnou dětem, aby s nimi aktivně rekonstruovaly známý příběh, čehož se děti v hledišti s chutí chopí. V druhé polovině představení je jim však tato možnost spolupracovat a vstupovat do děje kategoricky odebrána, protože do ježibabiny ucelené a v rozporu s první polovinou inscenace iluzivně traktované "putovačky" prostě vstupovat nemohou. A tak se prosazují alespoň mechanickým vytleskáváním rytmu písniček, čímž je vlastně přehlášují a tím jenom umocňují nezvládnutou chaotičnost příběhu a inscenace.

Je zcela jistě dobře, že se mladý kolektiv chce tak energicky distancovat od skanzenové zatuchlosti různých těch has-trmanských pohádek. Ale současně je na pováženu, že tu ono kliše skanzenového typu je vlastně nahrazeno protikladným kli-

šé nepřesvědčivé hravosti. Je to škoda, protože soubor prokázal, i v tomto problematickém pokusu o vykročení jiným směrem s dostatek temperamentu, herecké pohotovosti, muzikantské dovednosti a verry.

Tak snad někdy příště.

Zdena Josková

MÁJ ÚKDŽ Praha.

Divadelní soubor MÁJ ÚKDŽ Praha vystoupil na přehlídce s inscenací pohádky předního českého dramatika Oldřicha Daňka Zvířátka a Petrovští aneb Brémští muzikanti. Žel, právě tento Daňkův starší text (a navíc z jeho her jediný, který je určen dětem), nepatří k opravdovým přínosům naší dramatické tvorby. Jeho parafráze velice známé a často i jevištně zpracované pohádky bratří Grimmů trpí především neúnosnou rozvláčeností.

Toho si byl zřejmě vědom režisér František Mikeš a přes evidentní úctu k autorovi (k jeho práci s jazykem) provedl v jeho textu řadu prospěšných škrtů a drobných úprav. Nicméně i v této podobě se nám zdá jevištní ztvárnění Daňkova textu (s viditelnou snahou souboru oživit jej akcemi) stále neúměrně dlouhé. Projevuje se zde i jeden známý problém: nepoměr mezi látkou a metráží. Jistě oceníme poctivost divadelní práce a dovednosti členů tohoto souboru, ale přesto cítíme, že divadelní účinnost jejich inscenace je výrazně oslabována a zatěžkána jakýmsi doslovným realismem (životní pravděpodobností). Postrádáme tu zkratku, nadhled a odstup k této fiktivní, pohádkové látce.

František Sokol

JAK

TO VIDĚLI SEMINARISTÉ

Zahrajem si na pohádku:

- líbilo se mi, že na jevišti při vzniku postavy dali dětem prostor pro uhádnutí, co která postava bude
- připadalo mi to překombinované
- zpívali písničky s dějem a když děti tleskaly, nebylo rozumět
- vadí mi, že když se hraje pohádka pro děti a dělají ježibabu, že přehrávají, šišlají, atd.
- ocenila jsem přirozenost hereckého projevu
- princip je dán: zahrajem si na pohádku; pak jde o interpretaci, jsou tam hluchá místa
- až na výjimku ježibaby jde o autentické herectví, které je příjemné
- hluchá místa tam, kde přestanou hrát a vypráví se, děti okamžitě ruší
- mělo to dva začátky
- spontánní bylo první zatleskání, pak už to byla řetězová reakce
- oni předstírají, že jsou děti
- příklad toho, že takhle rozpumpované publikum je sporné, projevuje se všechno negativní, co v inscenaci je od předlohy

Zvířátka a Petrovští:

- pro děti mohla být zajímavá barevnost scény
- pozor, skandovaný potlesk může být opět argumentem, že to děcka vzala
- oni se snad ani neumějí pohybovat na jevišti
- proč si v každé pohádce šlapou na nohu a vytvářejí laciné fóry?
- u dětiček bude hrát v této inscenaci vizuální dojem: rozsvítí se - jé, iluze je tady
- proč mají děti rády Ladu? - jednoduché, ale Lada má navíc výtvarnou hodnotu
- co dětem dává tato pohádka?
- vědí o spolehlivých, nejprir t nějších způsobech jak pobavit děti, ale humor u ní není

HODNOCENÍ

krajské poroty

Divadelní soubor J.V. Sládka Zbiroh

Mladý soubor pěti lidí, vedený režijně Pavlem Jiráskem, vytvořil nekonvenční autorské představení. Použil nápad pohrát si po svém s motivem Perníkové chaloupky. Řadou hereckých etud a gagových situací vystavěl dějový řetěz stále více se odchylojící od děje tradiční pohádky. Výsledkem je svěží, nápaditá a humorná podívaná. Ovšem ne všichni herci plní stoprocentně tento náročný komediální úkol. Nejlépe je proto vybavena představitelka Ježibaby; je výrazná a přesvědčivá.

Pěkný je způsob použití skládacích krychlí a hlavně použití hlavní rekvizity, zelené plachty. Ta se stává lesem, drakem i kouzelným koštětem. Zkrátka dominuje tvůrčí fantazie. Sympatická je aktivizace dětského diváka.

Kostýmy jsou prosté, funkční, písničky milé a dobře zpívané. Přes vyjmenované klady nelze mluvit o kompozičně vyváženém představení. Zejména na druhé polovině je ještě třeba pracovat. Je nezbytné posílit motiv pronásledování Jeníčka a Mařenky. Nemělo by jít o výlet čarodějnice, ale o viditelnou honičku za unikajícími dětmi. Příběh by tím získal na dramatickosti a konflikty čarodějnice by byly opodstatněné. V druhé polovině také ubývá originálních nápadů. Zejména použití plachty skýtá ještě další nevyužité možnosti.

Marie Caltová

Porota pracovala ve složení: A.Urbanová, M.Caltová, V.Procházka,
M. Anton, J.Zemanová

Divadelní soubor Máj ÚKDŽ Praha

Hodnocení krajské poroty nemá redakce k dispozici.

Porota pracovala ve složení: A.Urbanová, J.Borna, M.Vyskočil

Ze mého deníčku

Není kraj jako kraj - to bývá vidět na mnoha národních přehlídkách tehdy, když soubory poutují z krajů a nefunguje ústřední výběrová porota; alťak v těch oborech, které jsou (nebo donedávna byly) někde považovány za okrajové, méně důležitá a jimž je (nebo v nedávné minulosti byla) věnována jen nahodilá metodická péče, pokud vůbec jaká. V naší oblasti se teprve v posledních dvou, třech sezónách všechny kraje dopracovaly k pořádání krajských přehlídek. O té "okrajovosti" se už napsalo dost, nebudu to tedy rozvádět. Západočeský kraj sice s opožděností náročnější metodické práce v tomto oboru není jediný, ale je pro něj příznačná. Přesto býval občas na národní přehlídce zastoupen. Hned na první přehlídce v roce 1971 v Kralupech nad Vltavou vystoupil soubor Škoda Plzeň s Červenými pantoflíčky (na motivy H.Ch.Andersena). Výtečná hra i inscenace, ale také poslední stoprocentní úspěch Západočechů. Další vystoupení západočeských souborů nepatřilo k tomu nejslabšímu, co kdy na přehlídce bylo: v roce 1973 kraslický soubor s hluboce podprůměrnou hrou Miloše Stránského Kašpárek a loupežníci, která dala život podprůměrné inscenaci. Další západočeský soubor se objevil až v roce 1981 a byl to soubor karlovarský s překvapivě dobrou inscenací slgbe hry Pavla Gryma Bubáci. V r. 1983 kraj přehlídku neobeslal, v r. 1985 se nekonala, v roce osmdesátém sedmém byla (už do Stráže) vyslána v negativním slova smyslu pamětihodná plzeňská inscenace Hastrmanské pohádky: na zákla - dě textu, který byl podepsán vedoucím souboru, ale snadno identifikován jako mírná úprava hry 65 let staré, vznikla inscenace "skanzenová". Bylo to nejhlubší dno, k němuž kdy inscenace národní přehlídky klesla, a zřejmě to bylo i nejhlubší dno západočeského divadla pro děti. Inscenace ze Zbiroha má všechny problémy a chyby, o nichž se tu píše a diskutuje. Ale je tu jeden fakt: i když cesta za současným divadlem vede po povrchu, je aspoň vidět snaha souboru i krajské poroty začít ji hledat. Všude se najdou schopní, talentovaní a poučitelní lidé. Ti se jistě začnou i v Západočeském kraji postupně vynořovat. Držme si všichni palce, aby to šlo rychle.

Eva Machková

Absolutní junior přehlídky, tříměsíční Veronika Jan-dová ze Zbirohu, by ráda poděkovala za pohodlnou pos-týlku a vlídné zacházení, jež ji ve Stráži díky po-řadatelům obklopovalo. Protože ještě neumí mluvit, děkují za ni její rodiče.

O pohádce - úplně odjinud

Měla jsem to štěstí, že jsem se opakovaně dostala na "Psycho-terapeutické týdny" v Lindau /NSR/. A v množství nabízených odborných přednášek, kursů a seminářů z psychologie hlubinné či ještě hlubší mě zaujal blok týkající se psychologického rozboru pohádek, které mě - jako vše krásné a tajemné - přitahují. Ráda bych vám něco z mouder, která jsem objevila, předala. Je to však úkol velice těžký. Jak z toho všeho Freudovského, Jungiánského a bůhvíjakého složitě vybrat něco snadno a stručně sdělného. Protože opravdu chytré a užitečné věci jsou vždy sdělit jednoduše, věřím, že ta složitost jde odložit a zbyde něco cenného pro ty, kteří dětským světem žijí, kteří pohádku znovu a znovu šijí dětským divákům na míru. A aby ten vytvářený pohádkový šat děti nejen zdobil /což bývá často poplatné módnosti/, ale aby hlavně hrál a chránil, čemuž má především sloužit, pokusím se povědět, proč se prý vůbec začal nosit: Pohádka je jakýmsi modelem vnitřního světa dítěte a jako mnohé modely se na první pohled své předloze příliš nepodobá. Co vlastně modeluje? Malé dítě v nejranějším stadiu svého vývoje nerozlišuje mezi Já a vnějším světem. A pak se najednou svět začne štěpit na mnoho různých složek - to dobré a zlé je vně /dobré je teplo a zlé je zima/ - ale dobré i zlé může být střídavě v jednom objektu /máma je dobrá, když dítě hýčká, a zlá když mu překáží v uskutečnění jeho záměrů/. A konečně dospělí učí dítě, že ono samo je někdy dobré a někdy zlé. Je to všechno strašně složité a matoucí. A aby se v tom dítě mohlo vyznat a najít své místo, svůj postoj k tomu strašně složitému světu, je třeba všechny ty rozporuplné zážitky utřídit a označkovat: To je dobré - to může žít a růst - a tohle je zlé - to je třeba zničit, usekat drakovi všechny nebezpečné hlavy nebo to smést tím, že se tomu vysmějeme.....Svět se nejdříve skládá z dobra a zla - pak teprve, když je jasný základ, je možno hledat nuance. Pro dětskou mentalitu je příliš složité vidět, že i na zlém může být trochu dobrého či naopak. Pokud není základní schéma jasné, není možno pokračovat v dalším složitém dobrodružství poznávání. Každá pohádka má své přesné určené téma, které nám dospělým už není zřejmé, ale tkví v symbolice dětského emotivního prožívání, které děti nám dospělým nejsou schopny přeložit, ale cítí je. Tvoří si jimi své postoje, své příští modely chování i vnímání světa. Dítě je zahlceno svými afekty, které nemůže odpřizívat, protože by jejich projevení mohlo ohrozit své základní jistoty. Například: Cítí rivalitní žárlivost k sourozenci, jsou chvíle, kdy by se ho chtělo zbavit, ublížit mu, ale kdyby to udělalo, bylo by tvrdě zatraceno dospělými - a hle, nabízí se opakované pohádkové téma o zlých bratřích či sestrách, kteří jsou v závěru pohádky zničeni, potrestáni. Jak osvobozující je prožít si prostřednictvím pohádky akt osvobozující pomsty, hodit vše zlé, co má dítě v sobě, na zlé sourozence a dovolesně se svých zakázaných emocí zbavit....Nebo chvíle nenávisti k rodičům - co s nimi, aby dítě neohrozilo vztah k skutečným rodičům, které současně miluje a potřebuje? Pohádka nabízí postavy zlých macech a despotických králů, kterým je možno provést to nejhorší, protože oni jsou jednoznačně zlí - a na

nich si odreagovat všechno to zlé, co by znečišťovalo ten primární vztah k vlastním rodičům.....Tomu všemu se v psychologii říká projekce a je to jedna z nejzákladnějších metod řešení

konfliktů. Je to jedna z prvních pěšinek, které vedou z chaosu citových zmatků. A není-li tato cesta otevřena, těžko je možno dostat se dále na výpravu do zralé košaté vnímavosti a citovosti. A to je jen jedna z funkcí pohádek. To zřejmější je hledání a osvojování si receptů na řešení životních situací a krizí. Ale o tom někdy jindy.

V pohádkách je tedy možno rozložit si stavebnici vyšších citů na ty nejzákladnější kostičky, pohrát si s nimi, zjistit jejich funkci a připravit se k složité výstavbě vlastní osobnosti i postojů k vnějšímu světu. Začneme-li tuto stavbu tak, že dítěti postavíme hotovou věž podle našich vlastních kritérií, a zakážeme-li mu brát kostky do rukou a experimentovat s nimi, může se nám stát, že dospívající dítě ustrne v bezmocné pasivitě; či v touze po projevu sebe sama naši stavbu jen zničí a neznalé vlastních možností nebude ji umět samo postavit.

Ivana Veltrubská

*Třetí den
v Klukuv
dělošetro diváka*

V.Henzl a J.Kozák: Zahrajem si na pohádku

Dětem bylo nabídnuto: zahrajem si na pohádku - nabídka konkretizována pohádkou O perníkové chaloupce, ale na tento známý pohádkový příběh byly roubovány jiné děje, takže děj předloženého dětem neutkvěl jako celek, pouze jako jednotlivé situace, které byly z hlediska vizuálního pro ně zajímavé. Zbyly tedy tři konkrétní situace: hra na vlak, dráček trojhlaváček /spíše jako objekt/, odlétnutí spolu se strašidýlkem na koštěti. Stvoření pohádkového světa pouze látkou a kostkami jim připadalo chudé, i když látka se při předvádění výše uvedených situací stala inspirativním prvkem. Vyžádaly si ubrusy, z nichž tvořily své vlastní představy lesa, strašidel, oblékly po svém ježibabu, loupežníka a další postavy, které vymyslely. Těsně po představení se dost dlouho zklidňovaly, než předvedly situace, které samy uvedly jako výrazné. Chtěly tvořit samy, chtěly předvádět své vlastní dovednosti, dokonce si chtěly napsat svou vlastní pohádku.

O. Daněk: Zvířátka a Petrovští

Pohádka se dětem velmi líbila, dějově byla pro ně přehledná, dostupná z hlediska jednotlivých postav, u nichž jmenovaly všechny ty znaky, které připomínají skutečnost - pejsek a kočička měli ouška, herecky se jim líbili loupežníci. Domeček byl jako domeček. Vzhledem ke krátké době, po kterou jsme mohli s dětmi pracovat, chybí trochu hlubší reflexe jejich pocitů, pojmenování obsahu a poslání pohádky, které ověřujeme při malování, při kterém děti tyto věci pojmenovávají, nebo při přehrávání situací. Ještě se pokusíme k těmto věcem vrátit. Je to důležité proto, že i na minulé přehlídce byla vyvolána bouřlivá diskuse stejně jako tentokrát při představení, které použije realistické rekvizity, reálu maximálně podobné dekorace, stejně jako všechny ostatní znaky, které děti znají ze skutečného života - tedy ouška, ocásky, vousky či celkový kostým, který jim připomíná jejich oblíbená zvířátka a pod. Jsou to ty znaky, které znají, jsou pro ně čitelné na první pohled a pak v takové inscenaci požadují důslednost v použití těchto prvků.

Přesto, že večerní diskuse vyvolala mnoho vášní na všech stráních, myslím, že bylo velmi důležité, že přece jen při ní došlo k "hlasitému" přemýšlení na toto téma, protože je pro nás zajímavé, vzrušivé a protože nevíme a chceme se dopátrat smyslu tohoto poznání v oblasti divadla pro děti. Až nás vášně opustí, zbude stejně zase otazník. Zkusme si dále tiše o tom přemýšlet. Snad při příští přehlídce se nám podaří formulovat lépe, šťastněji, abychom se dorozuměli, neboť dorozumívání je podstatou lidské komunikace.

Anna Lošťáková

Patero přemítání o Popelčinyých problémech třetí čtvrtá O POHÁDCE

Pohádka je pramen, z něhož divadlo pro děti čerpá v různých podobách téměř všechn svůj materiál. A na neznalost zákonitostí tohoto vyhraněného literárního žánru doplácí dlouho a těžce. Přemnozí autoři i inscenátoři žijí, pokud jde o pohádku, v blažené nevědomosti, předpokládají totiž, že klasické pohádky spadly z nebe, útržky jejich motivů kolem nás poletují a jsou pro cokoliv volně k dispozici. Jenomže ty příběhy, zachycující odlesky pra-pradávných mýtů a obřadů z nebe nespadly, ale dospěly k nám dlouhými staletími, předávány od úst k ústům, tedy taky v tisíci variacích. Ty předávané kostry, dějová fakta příběhů samy o sobě nic neznamenaly. Důležité bylo teprve to, čím je obalil ten který vypravěč. Určitě ne každý, kdo se o vyprávění pokusil, to také doopravdy uměl. To, čemu říkáme dnes "klasika", to z těchto příběhů udělali až vypravěči skvělí, spisovatelé, kteří vyloučili balast, vyprávění dali tvar a řád, zachytili podstatu a zvnitřku logicky svázali příběh v podobenství. Navíc našli nejvhodnější osvětlení, vycítili atmosféru doby, v níž příběh pravděpodobně krystalizoval - jako Němcová, Erben nebo bratři Grimmové. A dobří vypravěči pohádek moderních - Čapek, Werich, Drda, Lada - sice už neopakují příběhy, ale ctí zákonitost takto utvořeného literárního žánru a rovněž přísnou vnitřní logikou vážou své příběhy v podobenství. Ne nadarmo to nejlepší, co dnes můžeme dětem nabídnout, jsou dramatizace nebo citlivé scénické převody pohádek, zpracovaných předtím dobrými autory literárně. A ne nadarmo nám tolik starostí v dětské dramatu dělají ony útržkovité, bezprizorné "pohádkové motivy", lovené většinou z paměti.

Nejvíce řadí tzv. pohádkových veselohrách (což je převládající žánr dětské dramatiky) jako následek dalekosáhlého omylu. Základní model těchto taškařic totiž vůbec nepochází z pohádky, ale z tradice divadelní. Když v 18. století skončila svou skoro dvousetletou vládu nad evropským divadlem *commedia dell'arte*, zbyl po ní - hlavně v Německu - jakýsi odpad, tzv. burles-

ka, útvar, poskytující jen nepodstatný rámec pro řadu dost drsných komických výstupů. Jejím hrdinou byl Hanswurst, a Kasperl - Kašpárek je jeho dědicem. Když se jím dospělé obecnstvo přestalo bavit, byl model hanswurstiády přenechán pimprlatům a dětem. Díky tomu zmizel zcela z dohledu. A v této dá se říci umělecké ilegalitě přežil do dvacátého století. Celkem bez velkých změn, jen s cenzurou otevřených vulgárností. U nás se rozvinul hlavně po první světové válce. Kašpárek, Honza a pan-táta Škrhola (ten je také přímým dědictvím 19. století, kdy oblíbenou komickou postavou městského obecnstva byl vesnický trouba) se stěhovali ze hry do hry v podání loutkovém i živém. Do cesty jim byli přihráváni celkem bez ladu a skladu loupežníci, zlí rytíři, různí duchové, čarodějové a ježibaby, a to jenom proto, aby bylo koho vítězně ^{než} kopnout. Občas se připletla i nějaká tazakletá princezna, ale její osvobození byl - po vzoru burlesky - jen nepodstatný rámec pro sled komických výstupů. Komika byla v těchto hrách především slovní (ta kašpárkovská spočívala hlavně v přeřikávání) a všichni protivníci Kašpárka a Honzy se vyznačovali hlavně hloupostí. A tento model přežívá dodnes - jako podvědomé a někdy i vědomé plagiáty, se změněnými postavami, ale neporušeným základem, občas zastřený nějakým "napravovacím" dějem, ale v podstatě stejně bezobsažný. A nejen přežívá, zafixoval se dokonce jako model veselého divadla pro děti. Se smyslem a étosem pohádky nemá nic společného - není podobenstvím. Což by měla dramaturgie divadla pro děti už bezpečně vědět, aby tak často nesesdla na lep "pohádkovým motivům" a s nimi i typickému kýči, skrytému ovšem za "specifiku".

Alena Urbanová

Dva roky jsou moc i málo

aneb jak ovlivnila minulá přehlídka ve Stráži naši další práci

Za dva roky od minulé přehlídky ve Stráži se v životě souboru leccos událo. Byly to dva roky typické i mimořádné.

Stále hrajeme pro děti pravidelně každou sobotu v období od října do března, stále se také potýkáme s výběrem textů i se skloubením práce na inscenacích pro děti a pro dospělé. V tomto směru se život nezměnil.

Před dvěma roky ale přišla do souboru početná ^(skupina) mladých lidí a to výrazně ovlivnilo atmosféru kolektivu. Lidé mají nejen chuť zkoušet a hrát, ale i hledat cesty v souboru neověřené a neprošlápané. V inscenaci Zvířátek a Petrovských, se kterými přijíždíme do Stráže, již v alternacích noví členové hrají. Nastudovali jsme inscenaci Kolotoč splněných přání autorů S. a P. Weigových, která předpokládala daleko kolektivnější práci na inscenaci než jsme byli v minulosti zvyklí. V dramatizaci Tří veteránů od Jana Wericha jsme se znovu setkali s helehkou možností kombinovat hereckou práci s inscenačními principy černého divadla a hrajeme i mimořádně náročnou hru J. Kvapila Pohádka o princezně Pampelišce.

Uplynuly dva roky, které jsme strávili v pilné a činorodé práci a při ohlédnutí zpět z nich můžeme mít radost. Naše pocity potvrzuje i to, že jsme byli opět vybráni na národní přehlídku.

Naše účast na minulém ročníku asi neovlivnila práci souboru přímo. Nezávisle na ní jsme se snažili a snažíme se co nejlépe hrát a hledat zajímavé a nové inscenační možnosti. Vliv účasti na přehlídce je nepřímý, ale možná i hlubší. Každé ocenění práce souboru a výběr na národní přehlídku je tím největším podnětem pro veškerou další činnost a snad to je i patrné z našeho letošního představení.

Magda Mikešová,
DS Máj ÚKDŽ Praha

Národní přehlídka dětí a organizační

tentokrát z Ústavu pro kulturně výchovnou činnost
/odpovídá Karel Tomas, ústřední metodik/

Na začátek exkurz do historie národních přehlídek Dospělí dětem: Národní přehlídka amatérských divadelních souborů hrajících pro děti se poprvé konala v roce 1971 v Kralupech nad Vltavou, následující přehlídky se konaly ve dvouletém rytmu v Ostravě-Porubě /do roku 1983/, v roce 1985 se národní přehlídka z organizačních a technických důvodů nekonala, pokračovala až v roce 1987 ve Stráži pod Ralskem.

9.národní přehlídka Dospělí dětem začala svou historii /odmyslíme-li přípravu statutu přehlídky, soutěžního řádu národní soutěže atd./ na jaře roku 1988, kdy byla pro ministerstvo kultury ČSR zpracována rámcová koncepce přehlídky, návrh rámcového rozpočtu, v lednu t.r.se poprvé sešla užší schůzka organizačního štábu, který byl s rámcovou koncepcí přehlídky seznámen. Na jaře roku 1989 byla pro vedení ústavu zpracována koncepce přehlídky pro tento rok, byly podchyceny krajské přehlídky /do většiny krajských porot byli nominováni po dohodě s KKS členové Ústředního poradního sboru pro amatérské divadlo ÚKVČ/ sesbírány informace a další materiály o souborech, které byly krajskými porotami nominovány na národní přehlídku, vytvořena stálá pracovní skupina Ústředního poradního sboru pro amatérské divadlo dětem /duben/, která mj.projednala téma semináře, složení poroty pro národní přehlídku. Divadelní oddělení ÚKVČ připravilo z podkladů KKS /zejména z evidenčních listů/ program národní přehlídky. Ten projednala a upravila do konečného tvaru programová rada, která se sešla v červnu 1989. V létě přišla na řadu příprava časopisu - Zpravodaje a zajištění metodických materiálů pro účastníky přehlídky. V září se znovu sešla pracovní skupina pro divadlo a podrobně probrala přípravu a připravenost přehlídky. Mimo jiné zde doznala konečného výsledku sestava poroty národní přehlídky a byl dohodnut tisk Almanachu. Almanach vznikl v kooperaci ÚKVČ a KKS České Budějovice a právě na tomto sezení pracovní skupiny se k němu připojil neuváděný Saša Rychecký z KKS Ostrava, který obstaral tiskárnu. Pracovní skupina projednala také koncepci a složení autorského týmu dalšího Almanachu.

Národní přehlídka byla propagována na dalších ústředních akcích a na tiskových besedách. Přehlídka a její obsahově ekonomická příprava byla zařazena do mnoha dalších prací a materiálů /např. změna koncepce Festivalu ZUČ/, které ÚKVČ zpracovával, protože přehlídka je součástí metodické péče věnované oboru.

V době následující bezprostředně po přehlídce zpracuje ÚKVČ pro MK ČSR závěrečné hodnocení přehlídky, úkoly na tomto úseku budou projednány na národní poradě metodiků OKS a KKS. Bude připravena vzdělávací akce, o ní už informoval Zpravodaj. S krajskými kulturními středisky chceme projednat možnost účasti souborů a seminaristů z dalších krajů na krajských dílnách a přehlídkách divadla dospělých pro děti v roce 1990. Tato možnost se reálně rýsuje např. v Jihočeském, Středočeském, Východočeském a Severomoravském kraji. Divadelní oddělení zpracovalo také návrh na další řešení národní přehlídky. V období po r.1991 by se národní přehlídky měly po roce střídát s národními dílnami. Ani toto řešení nepovažujeme za konečné, neboť obor patrně potřebuje, aby se národní přehlídka konala každoročně.

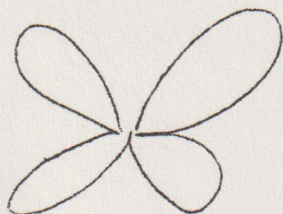
-hor-

-
- Po odbavení u prezence se každého souboru ujme hostitel
- pracovník či pracovnice kulturního domu (dva muži a čtyři ženy), který o něj pečuje po celou dobu pobytu na přehlídce
 - zprostředkovává setkání s patrony, se zástupci MNV atd.

Jedna z hostesek /Irena Votrubová/ provázela či provází dva soubory -lomnický a pražský. O svých setkáních se soubory hovoří jako o setkání se zajímavými a milými lidmi, se kterými je příjemné si popovídat o čemkoli. Na otázku, zda spolu se soubory zažila nějaký zvláštní zážitek odpověděla, že setkání s příjemnými lidmi samo o sobě považuje se zajímavý zážitek.

-hor-

CHTĚLI BYCHOM PODĚKOVAT

- Všem organizátorům přehlídky a všem zaměstnancům Klubu horníků za příkladnou péči o soubory. Projevují neobyčejnou ochotu a vytvářejí tu ve Stráži souborům skvělé podmínky. I patroni - v našem případě Závod do-pravy UD Hamr - přispěli k tomu, že jsme se tu cítili dobře.
- Redakci Zpravodaje za vřelé, upřímné stránky, které dávají prostor ke konfrontaci a k diskusi. Zprávy jsou konkrétní a pružně reagují na to, co se děje, aniž by dbaly na oficiality.
- Okolnostem, které dovolily, aby tu náš soubor byl po celou dobu přehlídky. Je to pro nás velmi cenná konfrontace.
- Porotě i seminaristům za kritická slova, neboť je z nich zřejmé, že chtějí souborům v další práci pomoci, nejen planě kritizovat.

Pavel Jirásek
DS J.V.Sládek, Zbiroh

O SMÍCHU JEŠTĚ JEDNOU

O problémech "veselé pohádky" se tu už mnohokrát hovořilo. Poprosili jsme, aby se k problému komična vyjádřil ten, kdo nás předloni tak okouzil svým neopakovatelným poetickým humorem.

Nevím, zda jsem tím nejpovolanejším k povídání, co to je či není komično. Je sice pravda, že většina mých představení obsahuje tu tam co-si komična, ale radit, jak na to? Nevím. Osobně nemám rád tvrdou až drastickou komiku Studia kamarád v Československé televizi. Uráží mě. Vždyť to, co se dětem předkládá v neděli dopoledne před svátečním obědem, je přímo trestuhodné, někdy snad až žalovatelné. Pepa Dvořák, Zedníček, Molavcová, Štěpánka a jiní jsou chytří lidé a umí, ale to, co produkují v pokleslém kabaretu, který má navíc vždy "velké výchovné téma", je přímo šílené. To už nemluvím o Dádě Patrasové a jejích "žížalách" či Lučkovi Sobotovi a jeho oslavě tuposti a infantilnosti. Neraď bych jako dítě potkal strýčka Jedličku a jeho bujaré veselí. Jeho vzdělávacím akcím v PKOJF se dokonce činí reklama v různých časopisech.

Vždy mi bylo příjemnější, milejší a duši více oblažilo komično Suchého, Šlitra, V+W, pana Horníčka a jiných velkánů. Osobně se pokouším vyhnout samoučelné komice, nechávám se inspirovat textem. Spíš mi jde o laskavou, milou a snad někdy i inteligentní komiku. Lidé se totiž chechtají rádi, co nám leckdy jiného zbývá, a smích má prý i léčivé účinky. A proto se raději zasměji při výstupu letošního krtka, který vyleze z hromádky se svým neodolatelným "hěč" než při... Ale každý máme právo na svůj názor.

Jaroslav Dejl

OMLÁSY ZE SOUBORŮ ▽

Malá úvaha nad Zpravodajem č.3.

Setkáváme se s tím na každé přehlídce: Porota vynese svá pro i proti, do diskuse více či méně vstoupí hlasy z pléna a slovo dostává soubor. Jaký je smysl onoho předání slova souboru? Nabývá významu pochválit se úspěchy, tradicí, omluvit se za technické nedostatky, vymluvit se na služební mládí členů souboru, na tomto místě je dobré zalichotit porotcům, vyřídit si pár osobních účtů a vysvětlit, co jsme chtěli říci, proč je to tak a ne jinak.

Byli bychom rádi, kdybychom za sebe i za všechny spřízněné duše mohli odpovědět NE! Proč?

Každý soubor má přece jediný prostředek, jak se vyjádřit, a tím je jeho inscenace. A uvědomme si, že i /a hlavně/ chybami se člověk učí a statut národní přehlídky má tu zvláštnost, že nalezené chyby nás nepřipraví o světový rekord, zlatý poklad a zvýšení úrovně vlastní samolibosti, ale přinesou nám ponaučení. A to nejen ty chyby, které mají inscenace ostatních, ale i chyby vlastní. Byli bychom rádi, kdybyste tyto řádky nebrali jako výklad z pozice pochválených, ale jako úvahu těch, kdo o vlastní inscenaci pořád pochybují.

Vodičkové

DS J.K.Tyla z Českých Budějovic

DUMÁNÍ

Co všechno vlastně tvoří inscenaci

zdánlivě je to strašně jednoduché a vůbec nemá smysl se o tom bavit. Ale pak se při diskusích projeví, že všechno mnohem složitější. Všichni uznávají za hovor "k věci" rozbor režijní a herecké práce. Trochu na pomezí stojí scénografie. Ale jakmile dojde na dramaturgii a posléze na techniku, jakoby se hovor dotkl jakési "vyšší moci", která sice s inscenací souvisí, ale leží někde mimo kompetence kolektivu (zvláště pokud autor^{je} člen souboru). Ale on je to všechno nedělitelný celek a možnostem kolektivu se musejí přizpůsobit všechny složky inscenace. Zkusme si představit, že uvidíme Hamleta na výtvarně skvěle řešené scéně a při diskusi soubor omluvně pokrčí rameny, protože přece dávno vědí, že nemají režiséra ani dobré herce, ale to už zkrátka tak je... A tak když se na cizím pultu nezdaří svícení, je to sice smůla, ale fenomén inscenace proto nevyšel, není to omluvitelnější než psychická indispozice někoho z herců. A pokud si soubor vybral špatný text, může na něm za příznivých okolností dokázat, že i tohle se dá hrát, ale divák tu není od toho, aby testoval možnosti souboru případně se vypořádal s nehratelným textem. Divák má právo na zážitek z inscenace a takový zážitek výrazně ovlivní, o čem se hraje a jak je to utvářeno už v předloze.

Eva Rolečková